

Pestprotocol

Pieter Zeeman Lyceum 2025-2026

1. Inleiding

Het Pieter Zeeman Lyceum (PZL) streeft naar een veilig en stimulerend leerklimaat waarin alle leerlingen zich kunnen ontwikkelen naar eigen mogelijkheden. De kernwaarde van het PZL is respect: respect voor jezelf, voor de ander en voor de omgeving.

Een veilig pedagogisch klimaat betekent dat iedere leerling wordt gezien, gekend en erkend. Dit is een basisvoorwaarde om tot leren te komen. Het werken aan een veilige, respectvolle sfeer is tevens een belangrijk onderdeel van het burgerschapsonderwijs: leerlingen leren op een tolerante, betrokken en prettige manier met elkaar omgaan en verantwoordelijkheid nemen voor hun rol in de groep.

Pesten past niet in dit klimaat en wordt binnen het PZL niet geaccepteerd. In dit pestprotocol staat:

- wat het PZL onder pesten verstaat;
- hoe de school pesten probeert te voorkomen;
- welke stappen worden gezet als er toch pestsituaties ontstaan;
- welke rollen en verantwoordelijkheden medewerkers, leerlingen en ouders/verzorgers hebben.

De mentor is het eerste aanspreekpunt voor leerlingen en ouders/verzorgers bij vragen of zorgen over pesten. De anti-pestcoördinator (mevr. De Brouwer, tevens zorgcoördinator) coördineert samen met de GRIPP-werkgroep het beleid rond pesten en sociale veiligheid.

Wanneer vertrouwelijke zaken aan de orde zijn, kunnen leerlingen zich wenden tot de vertrouwenspersoon (mevr. Kalma). Indien ouders/verzorgers niet tevreden zijn over de afhandeling van een pestsituatie, kunnen zij een klacht indienen bij de klachtencommissie (zie schoolgids).

2. Wanneer spreken we van pesten?

2.1 Plagen

Plagen is een vorm van sociaal contact die door de betrokkenen niet als bedreigend of kwetsend wordt ervaren. Kenmerken van plagen:

- het vindt niet systematisch plaats;
- er is sprake van gelijkwaardigheid;
- er zijn geen blijvende nadelige gevolgen voor degene die geplaagd wordt.

Plagen kan helpen om sociale vaardigheden en conflicthantering te oefenen.

2.2 Pesten

Definitie (o.a. volgens GRIPP):

Pesten is het herhaaldelijk en opzettelijk kwetsen of benadelen van iemand die zich niet of niet goed kan verdedigen. Er is sprake van een machtsverschil en het gedrag is steeds op dezelfde persoon of groep gericht.

Kenmerken:

- het pestgedrag komt regelmatig terug;
- de gepeste ervaart het als bedreigend of vernederend;
- de gepeste voelt zich (op termijn) niet meer veilig;
- de pester(s) heeft/hebben meer macht (sociaal, fysiek of digitaal).

De grens tussen plagen en pesten wordt mede bepaald door degene die het ondergaat: wat voor de één onschuldig lijkt, kan voor een ander zeer kwetsend zijn. Zodra de betrokken leerling aangeeft het gedrag niet prettig te vinden, is de situatie bespreekbaar en wordt er actie ondernomen.

2.3 Vormen van pesten

Pesten kan verschillende vormen aannemen, onder andere:

- Verbaal en direct
Schelden, uitlachen, dreigen, belachelijk maken, kwetsende bijnamen geven, discriminerende opmerkingen, homofobe of seksistische opmerkingen, etc.
- Relatieel en sociaal
Buitensluiten, negeren, roddelen, geruchten verspreiden, iemand nergens bij betrekken.
- Fysiek
Duwen, trekken, slaan, schoppen, laten struikelen, aan de haren trekken, seksueel grensoverschrijdend gedrag, etc.
- Materieel
Spullen afpakken, verstoppen, kapotmaken of stelen.
- Digitaal
Kwetsende berichten, foto's of video's verspreiden via sociale media en apps, iemand online belachelijk maken, accounts hacken, zich voordoen als iemand anders, online buitensluiten, etc. (zie ook paragraaf 6).

3. Betrokkenen bij pesten

Bij pesten zijn bijna nooit alleen een pester en een gepeste betrokken. In de praktijk gaat het om een groep met verschillende rollen. GRIPP onderscheidt de volgende rollen:

- Gepeste
De leerling die herhaaldelijk slachtoffer is van pestgedrag.
- Pester
De leerling die het pestgedrag actief inzet.
- Assistent/meeloper
Een leerling die de pester actief helpt (meedoen, aanmoedigen).
- Versterker
Een leerling die het pestgedrag versterkt door bijvoorbeeld te lachen, toe te kijken of het gedrag leuk te vinden.
- Verdediger
Een leerling die het opneemt voor de gepeste, bijvoorbeeld door steun te bieden of een volwassene in te schakelen.
- Buitenstaander
Een leerling die het pesten ziet maar (nog) niets doet.

Ook ouders/verzorgers, docenten, onderwijsondersteunend personeel, mentoren,

leerlingcoördinatoren, de anti-pestcoördinator, de GRIPP-werkgroep en de afdelingsleiders zijn betrokken bij het signaleren en aanpakken van pestsituaties. Vanuit het perspectief van burgerschapsonderwijs zijn alle leerlingen en medewerkers samen verantwoordelijk voor een respectvolle en veilige sfeer.

4. Het pestprotocol – visie en uitgangspunten

4.1 Uitgangspunten

Het pestprotocol is onderdeel van het schoolveiligheidsbeleid van het PZL. De belangrijkste uitgangspunten zijn:

1. Pesten wordt door personeel, leerlingen en ouders/verzorgers gezien als een serieus probleem.
2. De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarin pesten als onacceptabel wordt beschouwd.
3. Medewerkers signaleren pestgedrag, nemen hiertegen stelling en ondernemen actie.
4. De school beschikt over een duidelijke, stapsgewijze aanpak bij pestsituaties.
5. Preventie (voorkomen) en curatie (aanpakken) van pesten maken onderdeel uit van het dagelijkse onderwijs, onder meer via mentorlessen en burgerschap.

4.2 GRIPP-methode

In de onderbouw (met name leerjaar 1 en 2) werkt het PZL met de mentormethode GRIPP (Groepsdynamiek, Identiteitsvorming en PestPreventie). GRIPP ondersteunt de school bij:

- het versterken van een positief groepsklimaat;
- het vergroten van inzicht in groepsdynamiek;
- het signaleren van pestsituaties;
- het inzetten van passende interventies.

Belangrijke principes van GRIPP zijn:

- Samen verantwoordelijk: leerlingen en medewerkers zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de sfeer in de klas en op school.
- Oplossingsgericht: de nadruk ligt op wat nodig is om het pesten te laten stoppen en de situatie te verbeteren.
- Eigenaarschap: alle betrokkenen (gepeste, pester(s), klas) worden betrokken bij het zoeken naar oplossingen.
- Open communicatie en empathie: leerlingen leren het effect van hun gedrag op anderen kennen en zich in elkaar te verplaatsen.
- Vertrouwen en herstel: leerlingen mogen fouten maken en krijgen de kans om gedrag te herstellen.

5. Preventieve aanpak

Het PZL besteedt structureel aandacht aan het voorkomen van pesten. Dit gebeurt onder andere via:

5.1 Mentorlessen, burgerschap en GRIPP

- Aan het begin van het schooljaar bespreekt elke mentor met de klas de schoolregels, omgangsregels en het pestprotocol.
- De mentor benadrukt dat het melden van pestgedrag geen klikken is, maar een vorm van hulp vragen of hulp bieden.
- Alle leerlingen in klas 1 ondertekenen een anti-pestcontract (zie bijlage 1).
- In leerjaar 1 en 2 werkt de mentor regelmatig met het GRIPP-lesmateriaal. De mentor streeft ernaar minimaal één keer per twee weken een GRIPP-activiteit in te zetten. Thema's zijn onder meer:
 - groepsvorming en groepssfeer;
 - elkaar leren kennen (ik, jij, wij);
 - omgaan met verschillen en grenzen;
 - groepsrollen en groepsdruk;
 - pesten en de gevolgen daarvan.
- De thema's van burgerschap volgen de thema's van de methode GRIPP, waardoor er cohesie ontstaat tussen burgerschap, mentoraat, mentorlessen en ons pestbeleid.

Bovenstaande activiteiten dragen bij aan sociale veiligheid én aan de doelen van het burgerschapsonderwijs.

5.2 Leerlingmonitor (Stoeltjesdans)

- Tweemaal per jaar (rond de herfstvakantie en rond april) vullen leerlingen in klas 1 en 2 een digitale vragenlijst in via Stoeltjesdans.
- Deze leerlingmonitor geeft de mentor inzicht in:
 - vriendschappen en sociale netwerken in de klas;
 - ervaren veiligheid en welbevinden;
 - pro-sociaal (helpend) en negatief gedrag;
 - welke leerlingen als pester of gepeste worden genoemd.
- De GRIPP-werkgroep analyseert de gegevens samen met de mentoren en beoordeelt of aanvullende interventies nodig zijn, bijvoorbeeld extra klassengesprekken of individuele gesprekken.

5.3 Preventieve observaties en klassendialogen

Wanneer signalen binnenkomen dat een klas onrustig is of mogelijk onveilig aanvoelt, kunnen – ook zonder concrete meldingen van pestgedrag – de volgende stappen worden gezet:

- gerichte observaties in de klas door mentor, GRIPP-werkgroep, leerlingcoördinator of afdelingsleider;
- één of meerdere klassendialogen over:
 - sfeer en veiligheid;
 - hoe men met elkaar wil omgaan;
 - ieders verantwoordelijkheid in de groep.

Deze klassendialogen worden expliciet gekoppeld aan burgerschap: leerlingen leren in gesprek te gaan, verschillen te respecteren en gezamenlijk afspraken te maken over een prettige en veilige groep.

6. Stappenplan bij peestsituaties

Bij signalen of meldingen van pesten volgt de school een stappenplan. De zwaarte van de stappen neemt toe als de situatie onvoldoende verbetert.

6.1 Stap 1 – Interventie door de mentor

De mentor is het eerste aanspreekpunt voor leerlingen en ouders/verzorgers.

De mentor:

1. Gaat in gesprek met de gepeste leerling om de situatie goed te begrijpen (aard, frequentie, betrokken leerlingen, plekken en momenten).
2. Voert waar nodig gesprekken met andere leerlingen (pester(s), meelopers, verdedigers, buitenstaanders).
3. Doet gerichte observaties in de klas en informeert bij collega's en vakdocenten.
4. Bespreekt de situatie – indien passend en veilig – in de klas en zet GRIPP-activiteiten in om:
 - o het thema pesten bespreekbaar te maken;
 - o bewustwording te creëren rond ieders rol;
 - o afspraken te maken over gewenst gedrag.
5. Neemt bij aanhoudend of ernstig pestgedrag contact op met ouders/verzorgers van de gepeste leerling én van de pester(s) en betreft hen bij de aanpak.
6. Informeert de anti-pestcoördinator en zo nodig de leerlingcoördinator.
7. Registreert relevante gesprekken, acties en afspraken in het leerlingvolgsysteem (Magister).

6.2 Stap 2 – Interventie door GRIPP-werkgroep en anti-pestcoördinator

Wanneer de eerste interventies onvoldoende effect hebben of de situatie complex is (meerdere klassen, meerdere pesters), wordt de GRIPP-werkgroep betrokken. Onder verantwoordelijkheid van (of in nauwe samenwerking met) de anti-pestcoördinator kunnen de volgende interventies worden ingezet:

6.2.1 Steungroepaanpak

- Een lid van de GRIPP-werkgroep spreekt met de gepeste leerling, legt de steungroepaanpak uit en vraagt toestemming.
- De ouders/verzorgers van de gepeste leerling worden geïnformeerd.
- Samen met de mentor wordt een steungroep samengesteld bestaande uit:
 - o één of meer leerlingen die de gepeste vertrouwt;
 - o (één van) de pester(s) en/of assistenten;
 - o enkele leerlingen met een positieve positie in de klas.
- In een gesprek (zonder de gepeste leerling) hoort de steungroep wat de situatie is en hoe de gepeste leerling zich voelt.
- Elke leerling uit de steungroep spreekt concreet af wat hij/zij de komende periode gaat doen om de situatie te verbeteren.
- Na een week vindt een evaluatie plaats met de gepeste leerling én met de steungroep. De steungroep is maximaal drie weken actief.

6.2.2 Directe aanpak

De directe aanpak wordt ingezet als er meerdere pesters/assistenten zijn of als leerlingen uit verschillende klassen betrokken zijn.

- Er vinden individuele gesprekken plaats met de pester(s) en assistenten.

- Het pestgedrag wordt expliciet benoemd en afgekeurd.
 - De leerling wordt aangesproken op verantwoordelijkheid en maakt afspraken over ander gedrag.
- Vervolgens kan een gesprek met de groep pesters/assistenten plaatsvinden, waarin:
 - het pestgedrag als groep wordt afgekeurd;
 - afspraken en voornemens worden uitgesproken.
- Parallel wordt in de klas van de gepeste leerling een steungroep gevormd die de leerling actief ondersteunt.

In alle gevallen registreert de GRIPP-werkgroep de gesprekken en acties, blijft de mentor in contact met de gepeste leerling en ouders/verzorgers en worden vakdocenten – indien nodig – geïnformeerd.

6.3 Stap 3 – Interventie door afdelingsleider/teamleider (sanctieladder, ronde 1)

Als het pestgedrag ondanks bovenstaande stappen doorgaat, wordt de afdelingsleider/teamleider ingeschakeld.

- Er vinden gesprekken plaats tussen de afdelingsleider/teamleider en de pester(s)/assistenten en hun ouders/verzorgers. De mentor en/of anti-pestcoördinator kan hierbij aanwezig zijn.
- In deze gesprekken:
 - worden gedrag en incidenten concreet benoemd;
 - worden duidelijke gedragsafspraken gemaakt;
 - worden afspraken vastgelegd over duur, evaluatiemomenten en mogelijke consequenties (sancties) bij herhaling.
- De afspraken worden schriftelijk vastgelegd en gedeeld met betrokkenen.
- De anti-pestcoördinator of afdelingsleider registreert deze gesprekken.
- De mentor onderhoudt contact met de gepeste leerling en ouders/verzorgers; nieuwe incidenten worden direct gemeld.

6.4 Stap 4 – Interventie door afdelingsleider/teamleider (sanctieladder, ronde 2)

Na de afgesproken periode wordt de situatie geëvalueerd:

- Bij duidelijke verbetering
 - De afspraken worden (indien passend) afgebouwd.
 - De leerlingen en ouders/verzorgers worden bedankt voor hun inzet.
 - Het dossier wordt – met vinger aan de pols – afgesloten.
- Bij onvoldoende verbetering
 - De eerder afgesproken consequenties (sancties) worden uitgevoerd, conform het schoolreglement en het veiligheidsbeleid (bijvoorbeeld zwaardere maatregelen, externe hulpverlening of schorsing).
 - Er worden nieuwe afspraken gemaakt met bijbehorende consequenties.
 - Alle gesprekken en maatregelen worden geregistreerd.
 - Mentor, vakdocenten, anti-pestcoördinator en GRIPP-werkgroep blijven betrokken.

7. Digitaal pesten

Digitaal pesten is het pesten of misbruiken via internet en mobiele apparatuur. Dit kan zeer ingrijpend zijn omdat:

- daders vaak (schijnbaar) anoniem kunnen blijven;
- berichten, foto's en video's zich snel en moeilijk controleerbaar verspreiden;
- materiaal moeilijk volledig te verwijderen is.

Voorbeelden van digitaal pesten:

- scheld- of dreigberichten via e-mail, sociale media of apps;
- het verspreiden van foto's of video's zonder toestemming;
- het aanmaken van nepaccounts op naam van een leerling;
- het stelselmatig lastigvallen (online stalking);
- het delen van (seksueel) grensoverschrijdend beeldmateriaal.

Het PZL heeft een afzonderlijk social-mediaprotocol waarin regels en afspraken over online gedrag zijn vastgelegd. Dit protocol is onderdeel van het veiligheidsbeleid en sluit aan op dit pestprotocol. Bij digitaal pesten gelden in grote lijnen dezelfde stappen als bij andere pestsituaties (zie hoofdstuk 6). Daarnaast wordt waar mogelijk:

- bewijsmateriaal veiliggesteld (berichten, screenshots);
- bekeken of accounts geblokkeerd of verwijderd kunnen worden;
- met ouders/verzorgers besproken of aangifte bij de politie wenselijk of noodzakelijk is.

8. Rollen en verantwoordelijkheden in het kort

- Leerlingen
 - dragen bij aan een respectvolle en veilige sfeer;
 - spreken elkaar aan op ongewenst gedrag;
 - steunen klasgenoten die gepest worden;
 - melden pestsituaties bij de mentor of een andere volwassene.
- Ouders/verzorgers
 - nemen signalen van hun kind serieus;
 - nemen bij zorgen contact op met de mentor;
 - werken mee aan de aanpak van pestsituaties.
- Docenten en onderwijsondersteunend personeel
 - hebben een voorbeeldrol in taal en gedrag;
 - signaleren en melden pestsituaties;
 - ondersteunen klassengesprekken over veiligheid en burgerschap.
- Mentoren
 - voeren GRIPP-activiteiten uit;
 - zijn het eerste aanspreekpunt voor leerlingen en ouders/verzorgers;
 - volgen het stappenplan bij pestsituaties;
 - registreren acties en afspraken.
- GRIPP-werkgroep en anti-pestcoördinator
 - coördineren de implementatie van GRIPP;
 - analyseren de leerlingmonitor;
 - ondersteunen mentoren bij complexe situaties;
 - voeren de steungroepaanpak en de directe aanpak uit;

- evalueren jaarlijks het antipestbeleid.
- Leerlingcoördinator en afdelingsleider
 - worden betrokken bij ernstige of hardnekkige pestsituaties;
 - voeren (samen met mentor en anti-pestcoördinator) gesprekken met betrokken leerlingen en ouders/verzorgers;
 - beslissen over en bewaken de uitvoering van sancties.

9. Bijlagenoverzicht

- Bijlage 1 – Anti-pestcontract
- Bijlage 2 – Meer informatie bij pesten (boeken en websites)
- Bijlage 3 – Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling
- Bijlage 4 – Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest
- Bijlage 5 – Korte informatie over de mentormethode GRIPP
- Bijlage 6 – De 5 B's van GRIPP: cyclische blik op de klas

Bijlage 1 – Anti-pestcontract

Anti-pestcontract

Leerling:

Klas:

Datum:

Afspraken

Ik draag actief bij aan een veilige en respectvolle sfeer in onze klas en op school. Daarom verklaar ik:

- Ik **respecteer** anderen zoals zij zijn.
- Ik **scheld** niemand uit.
- Ik **roddel** niet over anderen.
- Ik **val anderen niet lastig**, niet verbaal, niet fysiek en niet online.
- Ik **meld** het wanneer ik zie dat iemand wordt gepest, zodat we elkaar kunnen helpen.

Door mijn handtekening onder dit contract te zetten, beloof ik mijn uiterste best te doen deze afspraken na te leven. Bij overtreding kan de school passende maatregelen nemen volgens het pestprotocol.

Handtekening leerling:

Handtekening mentor:

Bijlage 2 – Meer informatie bij pesten

Leerlingen en ouders kunnen in de schoolbibliotheek en online meer informatie vinden over pesten, omgaan met groepsdruk en ervaringen van leeftijdsgenoten.

Boeken (schoolbibliotheek)

- *Spijt!* – Carry Slee
- *Morgenster* – Ellen Tijsinger
- *Tirannen* – Aidan Chambers

Websites met betrouwbare informatie

- www.pestenislaf.nl
Informatie over pesten, hulp, rechten en mogelijkheden tot aangifte.
- www.pestweb.nl
Onafhankelijke informatie voor jongeren, ouders en scholen over pesten en sociale veiligheid.
- www.stopdigitaalpesten.nl
Praktische tips tegen cyberpesten en advies over omgaan met online bedreiging.
- www.helpwanted.nl
Meldpunt voor online misbruik, sexting, chantage en andere digitale problemen.
- www.meldknop.nl
Hulp voor jongeren bij vervelende situaties online, zoals hacken, bedreiging of misbruik.

Deze bronnen kunnen leerlingen en ouders/verzorgers ondersteunen bij vragen over pesten en digitaal pesten.

Bijlage 3 – Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling

Doel: inzicht krijgen in de situatie en zorgen wegnemen door een veilige, steunende setting te bieden.

1. Ontvangst en veiligheid

- Zorg voor een rustige, veilige ruimte.
- Erken het gevoel van de leerling: *“Goed dat je dit vertelt. Je staat er niet alleen voor.”*

2. Inzicht in de situatie

Stel open vragen:

- Wat is er precies gebeurd?
- Hoe vaak gebeurt het? Sinds wanneer?

- Wie zijn erbij betrokken?
- Waar gebeurt het (klas, pauze, gangen, online)?
- Hoe voel je je hierdoor?

3. Impact op de leerling

- Hoe is het thuis?
- Zijn er gevolgen voor concentratie, schoolprestaties of sociale contacten?
- Zijn er lichamelijke klachten (hoofdpijn, buikpijn, spanning)?

4. Wat heeft de leerling zelf al geprobeerd?

- Heeft de leerling met iemand gepraat (thuis, vrienden)?
- Zijn er situaties geweest waarin het even stopte? Wat werkte toen?

5. Afspraken en vervolgstappen

- Leg uit welke stappen de school gaat nemen volgens het pestprotocol.
- Maak afspraken over hoe en wanneer je contact houdt.
- Vraag expliciet toestemming vóór een steungroepaanpak of directe aanpak.
- Spreek af hoe de leerling kan melden als er opnieuw iets gebeurt.

6. Afronding

- Herhaal dat melden geen klikken is, maar een vorm van zorgen voor jezelf en elkaar.
- Bedank de leerling voor het delen van de situatie.

Bijlage 4 – Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest

Doel: inzicht krijgen in gedrag, bewustwording creëren en verantwoordelijkheid stimuleren.

1. Gesprek starten

- Kies een rustige, neutrale plek.
- Benoem het doel: *“Ik wil met je praten over wat er is gebeurd en kijken hoe we dit kunnen oplossen.”*

2. Benoemen van gedrag

- Benoem concreet het gesignaleerde gedrag zonder te beschuldigen.
“Ik heb gehoord/gezien dat ...”
- Laat ruimte voor reactie en uitleg van de leerling.

3. Bewustwording vergroten

Stel vragen zoals:

- Wat denk je dat de ander voelde op dat moment?
- Waarom denk je dat dit gedrag werd gezien als pesten?
- Welke rol hadden anderen (meelopers, toekijkers)?
- Wat was jouw bedoeling, en wat was het effect?

4. Verantwoordelijkheid en herstel

- Benoem dat het gedrag moet stoppen.
- Laat de leerling nadenken over alternatieven:
“Wat kun je de komende dagen anders doen?”
- Bespreek hersteltaken of ondersteunende acties richting de gepeste leerling (zonder te dwingen tot excuses als dat de situatie onveilig maakt).

5. Afspraken en consequenties

- Stel duidelijke gedragsafspraken op.
- Leg uit welke vervolgstappen volgen als afspraken niet worden nagekomen.
- Betrek ouders/verzorgers indien nodig (volgens het stappenplan van het pestprotocol).

6. Afronding

- Rond af met vertrouwen: *“Ik geloof dat jij dit anders kunt aanpakken, en ik help je daarbij.”*
- Plan een vervolcontact om gedrag en voortgang te monitoren.

Bijlage 5 – Informatie over de mentormethode GRIPP

1. Wat is GRIPP?

GRIPP staat voor **Groepsdynamiek, Identiteitsvorming en PestPreventie**. Het is een wetenschappelijk onderbouwde mentormethode, ontwikkeld door de Rijksuniversiteit Groningen, die in de onderbouw (leerjaar 1 en 2) wordt ingezet om sociale veiligheid te bevorderen.

De methode bevat een samenhangend pakket aan activiteiten en instrumenten, bestaande uit:

- mentorlesmateriaal;
- een leerlingmonitor (Stoeltjesdans);
- twee curatieve interventies (steungroepaanpak en directe aanpak);
- trainingen voor mentoren en GRIPP-werkgroepleden.

GRIPP draagt bij aan een veilig en positief schoolklimaat door in te zetten op preventie én op passende interventies wanneer pesten of buitensluiten voorkomt.

2. Doelen van GRIPP

De belangrijkste doelen van GRIPP zijn:

- het versterken van een **positieve groepsdynamiek**;
 - het bevorderen van **identiteitsontwikkeling** en sociale vaardigheden;
 - het **signaleren, voorkomen** en **aanpakken** van pesten;
 - het ondersteunen van mentoren met concrete handvatten;
 - het uitbreiden van het burgerschapsonderwijs door leerlingen verantwoordelijk te maken voor hun eigen gedrag en dat van de groep.
-

3. Mentorlesmateriaal

Het mentorlesmateriaal van GRIPP bestaat uit vijf thema's met in totaal 15–20 activiteiten per thema. Mentoren kiezen zelf welke activiteit aansluit bij de behoeften van de klas. De activiteiten richten zich onder andere op:

- **Ik**: inzicht in eigen gedrag, grenzen, identiteit;
- **Jij**: perspectief nemen, empathie, respect voor verschillen;
- **Wij**: groepsvorming, samenwerking, afspraken maken;
- **Groepsdruk en pesten**: herkennen van rollen en patronen, bewustwording van effecten;
- **Sociale veiligheid**: communicatie, conflicthantering en herstel.

De activiteiten zijn interactief en ondersteunen een gezond klassenklimaat.

4. Leerlingmonitor (Stoeltjesdans)

Twee keer per jaar vullen leerlingen een vragenlijst in via Stoeltjesdans. Deze monitor maakt gebruik van **peer-nominaties** en geeft inzicht in:

- ervaren veiligheid en welbevinden;
- vriendschappen, relaties en invloed in de groep;
- pro-sociaal en negatief gedrag;
- wie pest en wie gepest wordt;

- signalen die anders niet zichtbaar zouden zijn.

Mentoren ontvangen een klassenrapport, waarmee ze:

- sociale patronen herkennen;
- zien welke interventies wenselijk zijn;
- kunnen monitoren of het groepsklimaat verbetert.

De GRIPP-werkgroep analyseert de gegevens op schoolniveau en adviseert mentoren en schoolleiding.

5. Curatieve aanpak

Wanneer sprake is van pesten of buitensluiten, zet de school – onder begeleiding van de GRIPP-werkgroep – een passende interventie in.

5.1 Steungroepaanpak

De steungroepaanpak wordt ingezet bij pestsituaties binnen een klas.

Kenmerken:

- De gepeste leerling geeft toestemming en wordt vooraf geïnformeerd.
- Een steungroep van 6–8 leerlingen wordt samengesteld, bestaande uit:
 - leerlingen die de gepeste vertrouwt;
 - (een) pester(s)/assistent(en);
 - enkele positieve groepsleden.
- De steungroep maakt concrete afspraken over ondersteunend gedrag.
- Na een week volgt een evaluatie; de steungroep blijft maximaal drie weken actief.

Doel: **de verantwoordelijkheid in de groep leggen** en de situatie snel verbeteren zonder te focussen op schuld.

5.2 Directe aanpak

De directe aanpak wordt ingezet bij complexere situaties, zoals:

- meerdere pesters;
- klasoverstijgend pestgedrag;
- langdurige of ernstige situaties.

Kenmerken:

- individuele gesprekken met de pester(s) en assistenten;
- een groepsgebesprek waarin afspraken worden uitgesproken;
- parallel wordt een steungroep gevormd om de gepeste leerling te ondersteunen;
- duidelijke gedragsverwachtingen worden vastgesteld.

Beide aanpakken worden zorgvuldig uitgevoerd door de GRIPP-werkgroep en geregistreerd.

6. Trainingen

Mentoren in klas 1 en 2 worden in meerdere dagdelen getraind in:

- het inzetten van GRIPP-lesmateriaal;
- het begrijpen van groepsdynamiek;
- het analyseren van rapportages uit de leerlingmonitor;
- het voeren van effectieve gesprekken met leerlingen;
- het toepassen van de steungroepaanpak en de directe aanpak.

De GRIPP-werkgroep volgt aanvullende training voor het uitvoeren van curatieve interventies en de implementatie van GRIPP binnen de school.

7. GRIPP-werkgroep

Binnen het PZL is een GRIPP-werkgroep actief. Deze werkgroep:

- ondersteunt mentoren bij complexe groepssituaties;
 - voert de steungroepaanpak en directe aanpak uit;
 - beheert en analyseert de leerlingmonitor;
 - bewaakt de implementatie van GRIPP;
 - adviseert schoolleiding over sociale veiligheid;
 - werkt nauw samen met de anti-pestcoördinator.
-

Bijlage 6 – De 5 B's van GRIPP: cyclische blik op de klas

De 5 B's vormen een doorlopende cyclus voor mentoren en de GRIPP-werkgroep om groepsdynamiek te volgen, te begrijpen en te verbeteren. Deze cyclus is zowel preventief als curatief.

1. Bekijken – Hoe staat de klas ervoor?

De mentor verzamelt informatie via:

- dagelijkse observaties;
- gesprekken met leerlingen;
- signalen van collega's en ouders;
- de leerlingmonitor;
- eventueel preventieve observaties bij onrust of onveiligheid.

Doel: een actueel beeld krijgen van de sociale structuur en sfeer in de klas.

2. Begrijpen – Wat gebeurt er precies?

Wanneer er signalen of onrust zijn, verdiept de mentor zich in de situatie door:

- gesprekken met de (mogelijk) gepeste leerling;
- gesprekken met andere betrokken leerlingen (pester, assistent, versterker, verdediger, buitenstaander);
- gerichte observaties;
- GRIPP-activiteiten inzetten om patronen zichtbaar te maken;
- overleg met collega's en de GRIPP-werkgroep.

Doel: inzicht krijgen in *wat* er speelt, *wie* betrokken zijn en *hoe* de groepsdynamiek werkt.

3. Besluiten – Welke interventies zijn mogelijk?

De mentor overlegt met de GRIPP-werkgroep wanneer:

- de situatie onvoldoende verbetert;
- er sprake is van een complexe dynamiek;
- of wanneer specialistische ondersteuning wenselijk is.

Samen wordt besloten welke interventie passend is:

- aanvullende GRIPP-activiteiten;
- klassendialogen over veiligheid en burgerschap;
- individuele begeleiding;

- steungroepaanpak;
- directe aanpak;
- of een combinatie hiervan.

Doel: zorgvuldig kiezen voor een effectieve aanpak.

4. Bijsturen – Uitvoeren van interventies

De gekozen interventies worden uitgevoerd door:

- mentor;
- GRIPP-werkgroep;
- anti-pestcoördinator;
- leerlingcoördinator.

Mogelijke bijsturing:

- thema's bespreken met behulp van GRIPP-materiaal;
- groepsgesprekken of klassendialogen;
- steungroepaanpak;
- directe aanpak;
- 1-op-1 begeleiding;
- afspraken met leerlingen en ouders/verzorgers.

Doel: de situatie verbeteren, veiligheid herstellen en verantwoordelijkheid nemen stimuleren.

5. Beoordelen – Is de situatie verbeterd?

Na de interventies wordt de situatie geëvalueerd door:

- gesprekken met betrokken leerlingen;
- observaties in de klas;
- terugkoppeling van collega's en ouders;
- vergelijking met eerdere gegevens uit de leerlingmonitor.

Doel: beoordelen of de verbeteringen duurzaam zijn en of vervolgacties nodig zijn.

Kern van de 5 B's

De 5 B's laten zien dat sociale veiligheid een **doorlopend proces** is. Door te bekijken, begrijpen, besluiten, bijsturen en beoordelen blijft het PZL actief bouwen aan een veilige, respectvolle en positieve leeromgeving — een essentieel onderdeel van ons burgerschaps- en veiligheidsbeleid.